

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 616/2023-47

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla a sudcov Petra Straku a Martina Vernarského (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného Bartošík Šváby s. r. o., Plynárenská 7/A, Bratislava, proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave č. k. 6Co/75/2021-783 z 8. septembra 2021 a rozsudku Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 9Cdo/12/2022 z 26. apríla 2023 takto

r o z h o d o l :

1. Ústavnú sťažnosť v časti namietaného porušenia čl. 12 ods. 1 a 2, čl. 19 ods. 2, čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, čl. 6 ods. 1, čl. 8, čl. 13 a čl. 14 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 9Cdo/12/2022 z 26. apríla 2023 **p r i j í m a** na ďalšie konanie.
2. **O d k l a d á** právoplatnosť rozsudku Krajského súdu v Bratislave č. k. 6Co/75/2021-783 z 8. septembra 2021.
3. Vo zvyšnej časti ústavnú sťažnosť **o d m i e t a**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) 26. júla 2023 domáha vyslovenia porušenia čl. 12 ods. 1 a 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), základného práva na ochranu pred neoprávneným zasahovaním do súkromného a rodinného života zaručeného čl. 19 ods. 2 ústavy, základného práva na súdnu ochranu zaručeného čl. 46 ods. 1 ústavy, práva na spravodlivé súdne konanie zaručeného čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“), práva na rešpektovanie súkromného a rodinného života zaručeného čl. 8 dohovoru, práva na účinný prostriedok nápravy zaručeného čl. 13 a čl. 14 dohovoru rozhodnutiami všeobecných súdov uvedenými v záhlaví tohto uznesenia. Navrhuje napadnuté rozhodnutia zrušiť, vec vrátiť Krajskému súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) na ďalšie konanie. Žiada aj o odklad právoplatnosti napadnutého rozsudku krajského súdu.

II.

Skutkové východiská

2. Okresný súd Bratislava V (ďalej len „okresný súd“) na návrh sťažovateľa podaný v júni 2013 v poradí druhým rozsudkom z 18. decembra 2020 určil, že sťažovateľ nie je otcom [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ], obaja narodení [REDAKOVANÉ] z matky [REDAKOVANÉ], bývalej manželky sťažovateľa. Sťažovateľ sa o skutočnosti, že nie je biologickým otcom maloletých, dozvedel v roku 2003 na podklade vypracovaného znaleckého posudku. Vo vzťahu k včasnosti podania sťažovateľovho návrhu okresný súd poukázal na vývoj právnej úpravy lehoty na zapretie otcovstva a dôvodil, že vzhľadom na nález ústavného súdu č. k. PL. ÚS 1/2010 z 20. apríla 2011 a jeho právne účinky neobmedzoval v čase podania návrhu sťažovateľa (jún 2013) právny poriadok Slovenskej republiky manžela matky žiadnou zapieracou lehotou na zosúladenie faktického a právneho stavu otcovstva k dieťaťu. Okresný súd však rozhodoval v právnom stave účinnom od 1. januára 2016, keď bolo oprávnenie zaprieť otcovstvo v dôsledku zákona č. 175/2015 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 36/2005 Z. z. o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony (ďalej len „zákon č. 175/2015 Z. z.“) znovu obmedzené lehotou troch rokov odo dňa, keď sa manžel matky dozvedel o skutočnostiach dôvodne spochybňujúcich, že je otcom dieťaťa. Zároveň podľa § 119b ods. 2 zákona o rodine účinného k 1. januáru 2016 platí, že konanie o zapretí otcovstva manželom matky dieťaťa, o ktorom súd nerozhodol do 31. decembra 2015, sa dokončí podľa zákona účinného od 1. januára 2016. K tomu okresný súd uviedol, že k realizácii žalobného páva sťažovateľa došlo v súlade so zákonom o rodine platným v čase podania návrhu na zapretie otcovstva, Zákon o rodine v tom čase žiadnu lehotu obmedzujúcu výkonu tohto žalobného práva neobsahoval. Účinky realizácie žalobného práva, ktoré nastali za starej právnej úpravy, preto v zmysle princípu justifikácie účinkov procesných úkonov ostávajú zachované aj po tom, čo lehota na zapretie otcovstva bola do zákona o rodine opätovne zavedená.

3. Krajský súd na odvolanie odporcov (matka, deti), v ktorom namietali, že sťažovateľ svoj návrh podal 10 rokov po tom, keď sa dozvedel, že nie je otcom, napadnutým rozsudkom zmenil prvoinštančný rozsudok tak, že návrh sťažovateľa zamietol. Podľa názoru krajského súdu mal okresný súd skúmať, či sťažovateľ podal návrh na zapretie otcovstva včas, t. j. či ho podal pred uplynutím trojročnej lehoty podľa § 86 ods. 1 zákona o rodine v znení zákona č. 175/2015 Z. z. plynúcej od momentu, keď sa dozvedel o skutočnostiach dôvodne spochybňujúcich, že je otcom detí. K tomu došlo v roku 2003. Preto v intenciách § 119b ods. 2 zákona o rodine je návrh sťažovateľa podaný v júni 2013 oneskorený. Krajský súd poukázal aj na judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) k otázke zapieracích lehôt. Podľa nej k porušeniu dohovoru nedochádza v prípadoch, keď domnelý otec od momentu, keď sa o narodení dieťaťa dozvedel, vedel, že nie je otcom alebo mal pochybnosti o otcovstve, ale nevyužil možnosť zaprieť otcovstvo v zákonnej lehote. Naopak, k porušeniu dohovoru dochádza vtedy, ak otec nemal dôvod pochybovať o svojom otcovstve a o skutočnostiach nasvedčujúcich tomu, že nie je otcom dieťaťa, sa dozvedel až po uplynutí zákonnej zapieracej lehoty a nemá k dispozícii iný účinný prostriedok na zapretie otcovstva. Z uvedených hľadísk krajský súd uzavrel, že sťažovateľ už v roku 2003 mohol podľa vtedy účinného zákona o rodine (§ 62 zákona č. 94/1963 Zb. o rodine v znení neskorších predpisov) podať generálnemu prokurátorovi Slovenskej republiky podnet

na zapretie otcovstva. Takto však nepostupoval, ale namiesto toho podal v júni 2013 oneskorený zapierací návrh.

4. Sťažovateľ podal proti rozsudku krajského súdu dovolanie podľa § 420 písm. f) Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“), v ktorom namietal, že krajský súd v odôvodnení svojho rozsudku úplne odignoroval jeho vyjadrenie k odvolaniu i odvoláciu dupliku a neuvádza, ako vyhodnotil jeho právne argumenty. V tejto súvislosti uviedol, že išlo o rozhodnutie, ktorým krajský súd nahradil rozhodnutie okresného súdu v jeho neprospech, a že okresný súd predtým dvakrát v odlišnom obsadení sudcu vyhovel návrhu sťažovateľa. Dovolanie podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP zas odôvodnil tak, že krajský súd priznal § 86 ods. 1 zákona o rodine v znení účinnom od 1. januára 2016 retroaktívne pôsobenie aj na návrh sťažovateľa podaný v roku 2013. K realizácii žalobného práva sťažovateľa došlo v súlade so zákonom o rodine platným v čase podania návrhu na zapretie otcovstva, ktorý v danom čase žiadnu lehotu obmedzujúcu výkon tohto žalobného práva neobsahoval. Sťažovateľ by právo zaprieť otcovstvo, ktoré nepochybne v roku 2013 mal, následne v dôsledku aplikácie § 119b ods. 2 zákona o rodine stratil. V právnom štáte je takáto situácia celkom jasne neprípustná a takýto výklad by zakladal protiústavnosť prechodného ustanovenia § 119b ods. 2 zákona o rodine z dôvodu jeho retroaktívneho pôsobenia. Poukázal na prednosť ústavne konformného výkladu § 119b ods. 2 zákona o rodine a aj na uznesenie ústavného súdu č. k. II. ÚS 562/2018 z 28. novembra 2018, v ktorom argumentoval potrebou doplniť medzeru v § 119b ods. 1 zákona o rodine ústavnokonformným výkladom. Ak by použitie ústavnokonformného výkladu nebolo možné, je potrebné podľa § 162 ods. 1 písm. b) CSP prerušiť konanie a iniciovať konanie o súlade právnych predpisov na ústavnom súde pre rozpor § 119b ods. 2 zákona o rodine s ústavou. Podľa názoru sťažovateľa nepredstavovala možnosť podať generálnemu prokurátorovi na podnet navrhovanie zapretia otcovstva účinný prostriedok nápravy podľa čl. 13 dohovoru ani naplnenie práva na prístup k súdu podľa čl. 6 dohovoru.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) napadnutým rozsudkom dovolanie sťažovateľa zamietol. K dovolaniu podľa § 420 písm. f) CSP uviedol, že skutočnosť, že v odôvodnení svojho rozhodnutia krajský súd výslovne nepoukázal na to, že mu bola určitá písomnosť doručená, neznamená, že sa s ňou pri preskúmvaní prvoinštančného rozhodnutia nezaoberal. Z obsahu spisu vyplýva, že vyjadrenie sťažovateľa k odvolaniu odporcov, ako aj odvolacia duplika boli okresnému súdu najprv doručené a až následne bol spis predložený krajskému súdu. Krajský súd teda mal podania k dispozícii a oboznámil sa s nimi, keďže rozhodol až 8. septembra 2021. To, že v odôvodnení svojho rozhodnutia existenciu podaní nespomenul, nezakladá nepreskúmateľnosť jeho rozhodnutia.

6. K právnej otázke nastolenej sťažovateľom v dovolaní podľa § 421 ods. 1 CSP najvyšší súd uviedol, že účelom zákona č. 175/2015 Z. z., ktorý zaviedol trojročnú zapieraciu lehotu otcovi počítanú až od nadobudnutia jeho vedomosti o skutočnostiach dôvodne spochybňujúcich otcovstvo, nebolo zaviesť možnosť podávať návrh na zapretie otcovstva bez akéhokoľvek časového obmedzenia. Išlo o napravenie protiústavného stavu po strate účinnosti a platnosti nálezom č. k. PL. ÚS 1/2010 dotknutého § 86 ods. 1 zákona o rodine, kedy nebola stanovená žiadna zapieracia lehota. Z § 119b ods. 2 zákona o rodine vyplýva, že pokiaľ do 31. decembra 2015 súdy nerozhodli o zapretí otcovstva, potom sa im v ďalšom (budúcom) priebehu konania ukladá dokončiť konanie podľa predpisu účinného od 1. januára 2016, teda povinnosť aplikovať právnu úpravu ustanovenia § 86 ods. 1 zákona o rodine v znení účinnom od 1. januára 2016. Najvyšší súd poukázal na zásadu

„*vigilantibus iura scripta sunt*“, ktorá subjekty právnych vzťahov poníma ako emancipovaných jedincov, ktorí sa musia aktívne pričiniť o to, aby ich práva boli rešpektované a chránené. Sťažovateľ podal žalobu o zapretie otcovstva približne po 10 rokoch, odkedy sa dozvedel o tom, že nie je biologickým otcom detí, a tento stav sa nesnažil zvrátiť ani v tom čase dostupným prostriedkom v zmysle § 62 starého zákona o rodine. Ústavný súd v uznesení č. k. II. ÚS 562/2018 z 28. novembra 2018 riešil situáciu odlišnú, keď dieťa, proti ktorému smeroval návrh na zapretie otcovstva, sa narodilo v roku 1999 (tzn. uplynula mu zapieracia lehota podľa starého zákona o rodine), avšak navrhovateľ – otec sa dozvedel o dôvodoch spochybňujúcich jeho otcovstvo v septembri 2015, teda v čase, keď nebola upravená zapieracia lehota a svoj návrh podal v januári 2016, to znamená, ani nie pol roka, odkedy sa dozvedel o tom, že nie je otcom. Aj ESLP vo svojej rozhodovacej činnosti zdôrazňuje snahu o dosiahnutie spravodlivej rovnováhy medzi všeobecným záujmom zachovania rodinnej istoty a právom sťažovateľa na prieskum jeho otcovstva. Z rozhodnutí ESLP v zásade vyplýva, že po uplynutí zákonných lehôt na zapretie otcovstva prevažujú záujmy detí na udržaní vytvorených rodinných väzieb nad záujmami otca na zosúladení právnej situácie s biologickou realitou; uvedené platí aj pri nevyužití právnych prostriedkov zapretia otcovstva v zákonnej lehote zo subjektívnych dôvodov.

7. Vo vzťahu ku skutkovým (časovým) a právnym okolnostiam sťažovateľovej veci najvyšší súd odkázal na uznesenie ústavného súdu č. k. III. ÚS 632/2015 z 8. decembra 2015, podľa ktorého v situácii absencie zákonných limitov, ktoré by právnou istotu rodinných vzťahov a ochranu záujmov dieťaťa zabezpečovali aj prostredníctvom ustanovenej zapieracej lehoty a podmienok jej plynutia, nemôže konajúci súd akceptovať časovú neobmedzenosť podávania zapieracej žaloby. Je tak dočasnou úlohou súdu, aby do doby vyplnenia medzery v zákone v každom konkrétnom prípade posúdil, či uplatnená žaloba s ohľadom na časový rámec od zistenia skutočností relevantných pre spochybnenie otcovstva obstojí z hľadiska primeranosti zásahu do práv iných dotknutých osôb. Podľa názoru najvyššieho súdu cez prizmu uvedeného je potrebné vnímať spomínané medziobdobie, o ktorom sťažovateľ uvádza, že nebol obmedzený žiadnou lehotou na podanie svojho návrhu na zapretie otcovstva. Pritom vážnym korelátom je podľa ústavného súdu najmä časové hľadisko uplatnenia práva od zistenia relevantných skutočností, ktoré predurčuje zachovanie najmä princípu právnej istoty, proporcionality zásahu, práva na rešpektovanie súkromného a rodinného života, čo v prípade sťažovateľa bolo takmer 10 rokov.

III.

Argumentácia sťažovateľa

8. Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti uvádza, že k porušeniu jeho označených práv došlo ústavne nekonformnou interpretáciou a uplatnením § 119b ods. 2 zákona o rodine vo vzťahu k § 86 ods. 1 zákona o rodine v znení účinnom od 1. januára 2016 zo strany krajského súdu a najvyššieho súdu. Ak totiž návrh na zapretie otcovstva v čase jeho podania v roku 2013 nebol podaný po uplynutí lehoty na to stanovenej v čase jeho podania (čo nebol, pretože zákon o rodine túto lehotu v danom čase neupravoval), nie je možné rozhodnúť o jeho oneskorenosti z dôvodu uplynutia zapieracej lehoty zavedenej do zákona o rodine od 1. januára 2016, teda až po podaní návrhu sťažovateľa. Vyžaduje si to princíp justifikácie (zachovania) právnych účinkov procesných úkonov ako doplnok princípu okamžitej aplikability procesného práva.

9. V dôsledku výkladu a uplatnenia § 119b ods. 2 zákona o rodine krajským súdom a najvyšším súdom sťažovateľ stratil právo zaprieť otcovstvo, ktoré v roku 2013 nepochybne mal. Príkaz ústavne konformného výkladu a uplatňovania právnych noriem má prednosť aj pred ich doslovným znením. Je preto namieste vykladať § 119b ods. 2 zákona o rodine tak, aby bol v súlade s ústavou a nespôsoboval neprípustnú pravú retroaktivitu. V tejto súvislosti je podľa sťažovateľa argument najvyššieho súdu, že interpretácia § 119b ods. 2 zákona o rodine zo strany krajského súdu zakladá iba nepravú retroaktivitu, lebo nepôsobí do minulosti, nesprávny. Dôvodom nesprávnosti je nezohľadnenie princípu justifikácie právnych účinkov žaloby sťažovateľa podanej v roku 2013.

10. Ústavný súd v uznesení č. k. II. ÚS 562/2018 z 28. novembra 2018 vyslovil požiadavku na vyplnenie medzery v § 119b ods. 1 zákona o rodine (ak sa manžel alebo jeho opatrovník do 31. decembra 2015 dozvedel o skutočnostiach dôvodne spochybňujúcich, že manžel je otcom dieťaťa, ktoré sa po 7. septembri 2008 narodilo jeho manželke, môže manžel alebo jeho opatrovník na súde zaprieť, že manžel je otcom tohto dieťaťa do 31. decembra 2018, ak sa v tejto veci nezačalo konanie pred 1. januárom 2016) ústavne konformným výkladom. Ústavný súd považoval za ústavne konformné umožniť zapretie otcovstva právnenému otcovi, ktorý sa o skutočnostiach spochybňujúcich jeho otcovstvo k dieťaťu (narodenému pred 8. septembrom 2008) dozvedel v čase, keď vinou zákonodarcu neexistovala lehota obmedzujúca možnosť zapretia jeho otcovstva, a to ešte po dobu troch rokov po znovuzavedení zapieracej lehoty. Bolo by teda zjavne neprimerané a neproporcionálne neumožniť zapretie otcovstva sťažovateľovi, ktorý podal návrh ešte pred znovuzavedením tejto novej lehoty. Sťažovateľ sa totiž dozvedel o skutočnostiach, ktoré spochybňujú jeho otcovstvo v čase, kedy vinou zákonodarcu existovala protiústavná lehota (ktorá mu v dôsledku tejto protiústavnosti už uplynula). Sťažovateľ sa teda ocitol v nepochybne nevýhodnejšej situácii ako právny otec v uznesení č. k. II. ÚS 562/2018, ktorého zapretie otcovstva nebolo v čase nadobudnutia pochybností o jeho otcovstve obmedzené žiadnou zapieracou lehotou. Výsledkom prístupu krajského súdu i najvyššieho súdu v sťažovateľovej veci je preto jeho nedovolená diskriminácia.

11. Krajský súd a najvyšší súd nesprávne právne posúdili, že v zmysle dohovoru možnosť podať podnet generálnemu prokurátorovi, aby podal návrh na zapretie otcovstva podľa starého zákona o rodine, bola účinným prostriedkom nápravy. Použitie tohto prostriedku vždy záviselo od úvahy generálneho prokurátora (dikcia „môže generálny prokurátor, ak to vyžaduje záujem spoločnosti, podať návrh na zapretie otcovstva“) a tento prostriedok teda nepredstavoval právo právneho otca alebo inej zainteresovanej osoby na zapretie otcovstva. Nešlo o klasické návrhové konanie, v ktorom by generálny prokurátor musel osobe osobitne odôvodňovať, prečo nepodáva návrh na zapretie otcovstva. Nesprávnosť záverov oboch súdov je daná rozporom s princípom *iura novit curia*, keď nezohľadnili (resp. nesprávne zohľadnili) judikatúru ESLP požadujúcu, aby mal právny otec k dispozícii účinný prostriedok nápravy po tom, keď sa dozvedel o skutočnostiach nasvedčujúcich tomu, že nie je otcom.

12. Podľa názoru sťažovateľa krajský súd a najvyšší súd nesprávne vyvažovali v konaní proti sebe stojace záujmy, a to právo dieťaťa na zachovanie stability rodinných vzťahov v záujme jeho ochrany, ale i jemu opozitne stojace právo dieťaťa na poznanie svojich biologických rodičov, ako aj právo právneho otca, ktorý nie je biologickým otcom dieťaťa, príp. právo biologického otca domáhajúceho sa nadobudnutia statusu právneho otca či právo matky dieťaťa. Akcentujúc skutkové okolnosti jeho veci, sťažovateľ zdôrazňuje, že záujem dcéry na stabilite rodinných väzieb

so sťažovateľom nie je daný s ohľadom na dĺžku ich vzájomného odlúčenia a na jej vek. Biologický otec sa k dieťaťu hlási a pred súdom uviedol, že by v prípade úspechu sťažovateľ uznal svoje otcovstvo. Záujem matky je determinovaný jej motiváciou pri uzatváraní manželstva (legalizácia pobytu v zahraničí), ktorá vylučuje rešpekt k atribútom a základným princípom ustanoveným zákonom o rodine. Záujem sťažovateľa je daný tým, že (i) nemal do roku 2011 (zrušenie lehoty na zapretie ústavným súdom) možnosť zaprieť svoje otcovstvo, (ii) matka mu bránila v styku s deťmi, (iii) je trestne stíhaný v trestnom konaní iniciovanom matkou pre neplatenie výživného na deti, ktorých biologickým otcom preukázateľne nie je. V popísaných okolnostiach je jediným spravodlivým riešením dať prednosť právu sťažovateľa na zosúladenie právneho a biologického otcovstva.

IV.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

13. Ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľa predbežne prerokoval na neverejnom zasadnutí senátu ústavného súdu podľa § 56 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) a zisťoval, či ústavná sťažnosť obsahuje všeobecné náležitosti podania (§ 39 zákona o ústavnom súde), všeobecné náležitosti návrhu na začatie konania (§ 43 zákona o ústavnom súde), osobitné náležitosti ústavnej sťažnosti (§ 123, § 124 a § 132 ods. 1 a 2 zákona o ústavnom súde) a či nateraz nie sú dané dôvody na jej odmietnutie podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

14. Vo vzťahu k napadnutému rozsudku krajského súdu ústavný súd konštatuje, že ho sťažovateľ napadol dovolaním, v ktorom predniesol svojou podstatou rovnakú argumentáciu, akou dôvodí v ústavnej sťažnosti. O jeho dovolaní najvyšší súd nerozhodol procesne, ale meritorne. To platí aj v časti odmietnutia dovolania založeného na § 420 písm. f) CSP, pretože dôvody vymenované v § 420 CSP nezakladajú len prípustnosť dovolania, ale aj jeho dôvodnosť. Preto ochranu označeným právam sťažovateľa proti napadnutému rozsudku krajského súdu poskytoval najvyšší súd v rámci rozhodovania o dovolaní. V tejto časti je preto nutné uplatniť ústavný princíp subsidiarity (čl. 127 ods. 1 ústavy) vylučujúci právomoc ústavného súdu poskytovať ochranu základným právam a slobodám v prípade, ak ju poskytuje iný súd. Ním bol v predmetnej veci najvyšší súd ako súd dovolací. Ústavný súd preto podľa § 56 ods. 2 písm. a) zákona o ústavnom súde odmietol ústavnú sťažnosť sťažovateľa v časti smerujúcej proti napadnutému rozsudku krajského súdu z dôvodu nedostatku svojej právomoci.

15. Pokiaľ ide o napadnutý rozsudok najvyššieho súdu, ústavný súd zistil, že sú splnené všetky ústavné a zákonné predpoklady na prijatie ústavnej sťažnosti v tejto časti na ďalšie konanie, pričom opodstatnenosť tvrdení v nej obsiahnutých sa posúdi v konaní vo veci samej. Preto ústavný súd ústavnú sťažnosť v časti namietaného porušenia označených práv rozsudkom najvyššieho súdu prijal na ďalšie konanie.

V.

Odklad právoplatnosti

16. Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti navrhol, aby ústavný súd odložil právoplatnosť napadnutého rozsudku krajského súdu. Dôvodí prebiehajúcim trestným konaním, v ktorom je obžalovaný

zo spáchania trestného činu zanedbania povinnej výživy, ako aj exekučným konaním zameraným na vymoženie nedoplatku na bežnom výživnom (exekučným titulom je tu rozsudok o rozvoде a určení výživného z roku 2003), v ktorom bol povolený odklad do právoplatnosti rozhodnutia v zapieracom konaní. Navyše, pretože [REDAKOVANÉ] v roku 2021 zomrel, začalo sa aj dedičské konanie, v ktorom sťažovateľ ako v súčasnosti stále právny otec prichádza do úvahy ako zákonný dedič. Sťažovateľ nemá záujem o dedičstvo, avšak všetky uvedené konania predstavujú preňho i pre jeho skutočnú rodinu obrovskú záťaž, tak psychickú, ako aj finančnú.

17. Podľa § 129 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže na návrh sťažovateľa odložiť vykonateľnosť napadnutého právoplatného rozhodnutia, opatrenia alebo iného zásahu, ak by právnymi následkami napadnutého právoplatného rozhodnutia, opatrenia alebo iného zásahu hrozila závažná ujma a odloženie vykonateľnosti nie je v rozpore s verejným záujmom.

18. Podľa § 232 ods. 1 CSP vykonateľnosť je vlastnosť súdneho rozhodnutia ukladajúceho povinnosť plniť, ktorá spočíva v možnosti jeho priamej a bezprostrednej vynútenosti zákonnými prostriedkami. Ústavný súd už judikoval (II. ÚS 502/2023, bod 16), že ak napadnuté súdne rozhodnutie nedisponuje vlastnosťou vykonateľnosti, pretože neukladá povinnosť plniť, potom je na dosiahnutie účelu § 129 zákona o ústavnom súde potrebné pristúpiť k extenzívnemu výkladu pojmu „odklad vykonateľnosti právoplatného rozhodnutia“, t. j. ako odloženia uplatňovania právnych účinkov napadnutého právoplatného rozhodnutia aj v prípade, keď toto rozhodnutie nie je vykonateľné v civilnoprocesnom zmysle (pozri tiež uznesenie o prijatí č. k. II. ÚS 203/2021, podobne aj č. k. II. ÚS 350/2021, uznesenie o prijatí č. k. II. ÚS 453/2023). Takémuto výkladu svedčí aj časť textu § 129 za čiarkou („ak by právnymi následkami napadnutého právoplatného rozhodnutia...“ – teda nie nevyhnutne jeho núteným výkonom – „... hrozila závažná ujma...“).

19. Závažnosť hrozby neposudzuje ústavný súd abstraktne, ale s ohľadom na konkrétne okolnosti každého prípadu, zohľadňujúc charakter zásahu do základných práv a slobôd sťažovateľa a intenzitu jeho vplyvu na sťažovateľa s ohľadom na jeho subjektívne pomery. Hroziaca ujma je z hľadiska svojej závažnosti relevantná najmä v prípadoch, ak sú negatívne dopady napadnutého rozhodnutia na sťažovateľove pomery citeľné a zároveň vytvárajú stav, ktorý je nereparovateľný alebo je reparovateľný len čiastočne, prípadne veľmi ťažko. Zhodné názory sú prezentované aj v odbornej literatúre (Macejková, I., Bárány, E., Baricová, J., Fiačan, I., Holländer, P., Svák, J. a kolektív. Zákon o Ústavnom súde Slovenskej republiky. Komentár. 1. vydanie. Bratislava : C. H. Beck, 2020, s. 973 – 997).

20. Pokiaľ ide o prebiehajúce trestné konanie, ústavný súd odkazuje na § 7 ods. 2 Trestného poriadku, podľa ktorého orgány činné v trestnom konaní a súd nie sú oprávnené samostatne riešiť predbežné otázky týkajúce sa osobného stavu, o ktorých sa rozhoduje v inom súdnom konaní, pričom ak o takej otázke nebolo ešte rozhodnuté, orgány činné v trestnom konaní a súd sú povinné počkať na vydanie rozhodnutia. Prebiehajúce prejudiciálne konanie o osobnom stave je obligatórnym dôvodom na to, aby súd v trestnom konaní vyčkal do jeho právoplatného ukončenia. Právoplatnosť rozsudku krajského súdu, ktorá aktuálne znamená, že o otcovstve (teda o osobnom stave) sťažovateľa bolo rozhodnuté, ústi do záveru, podľa ktorého odklad právoplatnosti napadnutého rozsudku krajského súdu má potenciál poskytnúť sťažovateľovi účinnú ochranu pred hrozbou trestného postihu za skutok, ktorého hmotnoprávne posudzovanie sa nutne odvíja do jeho statusu otca, teda nositeľa zákonnej vyživovacej povinnosti. Povaha právnych následkov trestného

postihu (výkon uloženého trestu, strata bezúhonnosti) vedie ústavný súd k záveru o veľmi ťažkej reparovateľnosti negatívnych dopadov právoplatnosti rozsudku krajského súdu na sťažovateľa. Preto ústavný súd návrhu sťažovateľa vyhovel a podľa § 129 zákona o ústavnom súde odložil právoplatnosť rozsudku krajského súdu (výrok 2 tohto uznesenia).

21. Ani skutočnosť, že ústavný súd odmietol ústavnú sťažnosť v časti smerujúcej proti rozsudku krajského súdu, nie je dôvodom nevyhovieť návrhu na odklad jeho právoplatnosti. Predmetom prieskumu ústavného súdu totiž zostal rozsudok najvyššieho súdu o dovolaní, ktoré sa podáva výlučne proti právoplatnému rozhodnutiu odvolacieho súdu. Prípadné vyhovenie ústavnej sťažnosti v prijatej časti nesie v sebe potenciál budúceho (čo i len čiastočne vyhovujúceho) rozhodnutia odvolacieho súdu, ktoré bude mať za následok elimináciu právoplatného rozhodnutia o sťažovateľovej zapieracej žalobe. Sťažovateľ preto z hľadiska dosiahnutia účinnosti navrhovaného odkladu právoplatnosti správne navrhol uplatniť suspenziu právoplatnosti rozsudku krajského súdu, keďže práve a len na ňu sa viažu trestnoprávne súvislosti popísané v predchádzajúcom odseku. Rovnako aj ústavný súd pri uplatňovaní opatrenia podľa § 129 zákona o ústavnom súde musí voliť interpretačné a právno-realizačné alternatívy, ktoré sú spôsobilé privodiť účinnú ochranu právam sťažovateľa. V aktuálnej veci to znamená nutnosť zohľadniť, že právoplatný rozsudok krajského súdu bol ústavnou sťažnosťou napadnutý, a tak je hypotéza § 129 zákona o ústavnom súde na podklade jeho doslovného jazykového výkladu naplnená.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 23. novembra 2023

Robert Šorl
predseda senátu